

ДО ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Зелик Катерина, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Крутій Катерина, доктор педагогічних наук, професор
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

TO THE PROBLEM OF HEALTH-SAVING PRESCHOOL CHILDREN

Zelik Kateryna, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті запропоновано визначення терміну «здоров'язберезувальні технології». Проаналізовано розповсюджену технологію та доцільність їх використання в дитячому садочку. З'ясовано, які технології є найбільш розповсюдженими в закладах дошкільної освіти.

Ключові слова: технології, здоров'язберезувальні технології, діти дошкільного віку.

Abstract. The article proposes a definition of the term “health saving technologies”. Analyzed common technologies and the feasibility of their introduction in kindergarten. It was found out which technologies are most common in pre-school institutions.

Key words: technologies, health saving technologies, children of preschool age.

Констатуємо, що у практиці роботи закладів дошкільної освіти має місце “забалакування” проблеми здоров'я. Тобто розмов про здоров'я вихованців на педагогічних радах, семінарах, консультаціях – майже забагато. Проте віднайти струнку і зрозумілу комплексну технологію, спрямовану на творення здоров'я сучасної дитини дошкільного віку складно не лише вихователю-початківцю, але й досвідченому керівнику. Існує такий педагогічний феномен: обговорюючи певну проблему, розглядаючи її з усіх боків, людина знімає частину внутрішньої напруги, що виникла у зв'язку з цією проблемою. Організовуючи діяльність щодо збереження, формування та розвитку здоров'я суб'єктів освітнього процесу слід пам'ятати про існування цього феномена, не підміняти діяльність міркування про неї. Будь-яка наука, у тому числі й дошкільна педагогіка, має понятійний і категоріальний апарати. Вочевидь, до таких понять слід віднести “розвиток” і “формування”, “етапи (стадії)” і “періоди” розвитку; освіта, виховання, навчання. На основі семантичного аналізу В.І. Гинецинський називає 5 основних понять педагогіки: виховання, навчання, освіта, розвиток і просвітництво [1]. І є сенс погодитися з відомим науковцем щодо виокремлення саме цих понять. Поняття і категорії складають

кістяк науки педагогіки. Вони виражаються в термінах. Єдина термінологія потрібна для взаєморозуміння в науці як спільної мови як учених, так і практиків. Наукова термінологія відрізняється деякими особливостями: точністю, однозначністю, стислістю, дефінітивністю, визначеністю і системністю. Слід визнати, що не вся педагогічна термінологія ще відповідає зазначеним особливостям. До того ж вона постійно поповнюється, оновлюється, удосконалюється. Отже, розвинена система категорій і понять, точна і однозначна термінологія в дошкільній педагогіці, це, передусім, умова і показник рівня її розвитку як науки.

Спробуємо розібратися з термінологією, заявленою у статті. Почнемо із найбільш активно вживаного як у науковому обігу, так і в мовленні практиків терміну *“здоров’язбережувальні технології”*. На жаль, таке активне використання цього терміну призвело до його спрощення, а ще гірше – до неправильного тлумачення. За українським тлумачним словником *“зберігати”* – це тримати щось цілим, не давати пропасти, зникнути, або тримати що-небудь у певних умовах, оберігаючи від псування, руйнування. Отже, якщо йдеться про збереження здоров’я, то мається на увазі щось конкретне, тобто те, що вже є, але є і необхідність його оберігати від псування тощо. Тобто найбільш коротке визначення *збереження та стимулювання здоров’я* – це створення умов для його цілісності.

До *здоров’язбережувальних технологій*, що запроваджуються в ДНЗ, можна віднести: профілактичні щеплення, забезпечення рухової активності, прийоми фізіотерапії, вітамінізація, організація здорового харчування тощо.

До цього виду технологій можна також віднести *спеціальні методи загартовування*: полоскання горла і порожнини рота розчинами трав (евкаліпта, шавлії, ромашки, календули тощо), що мають антисептичну дію на слизову оболонку дихальних шляхів, або розчином морської солі (щодня після сніданку впродовж 2 тижнів по черзі); спелеотерапія – перебування в штучній соляній печері, основним лікувальним фактором якої є високодисперсійне середовище, насичене аерозолем хлориду натрію, негативними аероіонами при вологості понад 80 % і стабільній температурі +18 - +24 (курс – не менше 10 сеансів двічі на рік, тривалість сеансу – 15-20 хв).

Наступний термін, який можна зустріти як синонім попередньому, – *“здоров’яформувальні технології”*. Проте це не синоніми. Розглянемо тлумачення досліджуваного терміна. У тлумачному словнику дається таке визначення: *“формування – додання певної форми, складання”*. Проаналізувавши достатню кількість джерел, пропонуємо таке визначення

терміну “*формування*” – це спеціально організований процес таких змін особистості, що цілеспрямовано веде до певного запланованого результату, який пов’язано з визначеним періодом часу, тривалість якого залежить від конкретних педагогічних умов. Якщо взяти запропонований термін за робочий, то можна сформулювати визначення технологій, які формують здоров’я. *Здоров’яформувальні технології* – це комплекс спеціально організованих цілеспрямованих заходів, що впливають на процес змін особистості, які формують здоров’я дитини, пов’язані з визначеним періодом часу, тривалість якого залежить від конкретних створених умов [3, 4]. До *здоров’яформувальних технологій* можна віднести такі: фізична підготовка (заняття), спортивні та рухові ігри, усі види гімнастики (пальчикова, дихальна, коригувальна, стретчинг, фітбол тощо), усі види (елементи) терапії; дитячий фітнес, загартовування, гімнастика, масаж, релаксація.

Є ще один термін, який теж використовується, але його зміст чомусь несправедливо розпорошується – *здоров’ярозвивальні технології* [3, 4]. Технології, що розвивають здоров’я дитини – це комплекс заходів, який реалізується на основі особистісно-розвивальних ситуацій, що відносяться до тих життєво важливих чинників, завдяки яким діти дошкільного віку набувають навички спільного життя та ефективної взаємодії. Створені ситуації повинні припускати активну участь самої дитини в освоєнні культури людських відносин, у формуванні досвіду здоров’ятворення, який здобувається завдяки поступового розширення сфери спілкування і діяльності дошкільника, розвитку його саморегуляції, становлення самосвідомості та активної життєвої позиції на основі виховання і самовиховання, формування відповідальності за своє здоров’я, життя і здоров’я інших людей, доброзичливого ставлення до дітей та людей із фізичними і психічними вадами; розуміння значення рухової та трудової діяльності в зміцненні свого здоров’я, продовження життя людини.

До *здоров’ярозвивальних технологій* можна віднести такі: включення відповідних тем у бесіди щодо ознайомлення з культурою здоров’я, освоєння знань про свій організм, про режим, про активність та відпочинок: дитячий туризм, міні-олімпіади, свята здоров’я, фестивалі, конкурси тощо.

Ми розглянули три види технологій, що активно задіяні в практиці роботи ЗДО. Є сенс об’єднати їх до одного узагальнювального поняття – *здоров’ятворювальні технології*. Здоров’ятворення – це активний процес нескінченного розвитку, удосконалення та самореалізації. Отже, *здоров’ятворювальні технології* – це складний феномен сукупності, що об’єднує здоров’язбережувальні, здоров’яформувальні та здоров’ярозвивальні

технології [3, 4]. Далі логічно визначити які технології творення здоров'я учасників освітнього процесу мають місце або будуть запроваджуватися в закладі дошкільної освіти. З цією метою можна використати наведену далі таблицю, яку складено до освітньої програми “Дитина в дошкільні роки” (2015 р.), але її розділи можуть бути модифіковані під інші програми, або використано повністю [2, 3]. Наведемо приклад заповнювання такої таблиці.

Таблиця 1.

Здоров'ятворювальні технології, які запроваджено в ЗДО “Берізка”

	Види технологій	Час у режимі дня	Особливості технології	Учасники освітнього процесу	Відповідальні
<i>Здоров'язбережувальні технології</i>					
1.	Використання в приміщеннях електронних повітряних очисників “Супер-плюс”	Регулярно за відсутності дітей	Сприяє очищенню повітря від пилу, вірусів, бактерій, збагаченню легкими негативними аерофонами	діти	Помічники вихователів
2.	Кисневий коктейль	Курс - 15 днів, двічі на рік за 30 хв до прийому їжі	У приготуванні використовуються натуральні соки і гідролізат казеїну	починаючи з молодшого дошкільного віку, співробітники ДНЗ	Медична сестра
<i>Здоров'яформувальні технології</i>					
1.	Психогімнастика	Щотижня, до 25 хв., друга половина дня	Заняття проводяться за спеціальною методикою (автор - М.І.Чистякова)	діти старшого дошкільного віку	Практичний психолог, вихователі
2.	Казкотерапія	2-4 заняття щомісяця, друга половина дня	Заняття за методикою Т.Д.Зинкевич-Євстегнеевої	діти старшого віку, батьки	вихователі
3.	Театр горизонтального пластичного балету (пластик-шоу)	Двічі на тиждень, до 30 хв., друга половина дня	Заняття за методикою М.М.Єфіменко	Усі суб'єкти освітнього процесу за бажанням	Інструктор із фізичного виховання
4.	Гімнастика для очей	Щодня, до 3 хв. під час занять	За методикою В.М. Базарного	Вихованці всіх вікових груп	Вихователі
<i>Здоров'ярозвивальні технології</i>					
1.	Валеологічні хвилинки	Щотижня, друга половина дня, до 10 хв.	За конспектами	Усі вихованці, починаючи з молодшого дошкільного	Вихователі, методист

				віку	
2.	День здоров'я	Третя середа місяця, друга половина дня, до 30 хв.	За перспективним планом проведення спортивних заходів	Усі вихованці, починаючи з молодшого дошкільного віку	Інструктор із фізичного виховання, вихователі

Отже, у таблиці показано лише декілька заходів, проте їх кількість у конкретному дошкільному закладі повинна регулюватися передусім здоровим глуздом і психолого-фізіологічними можливостями кожного учасника освітнього процесу.

Підсумуємо. Здоров'язбережувальні технології роблять акцент на зовнішній чинник (створення сприятливих умов для збереження здоров'я дітей, навчання різним прийомам і способам його підтримки); здоров'яформувальні технології акцентують увагу на внутрішньому чиннику (створення умов для розвитку навичок саморегуляції, пробудження внутрішньої потреби бути здоровим, оволодіння методами підвищення внутрішніх ресурсів та потенціалу); здоров'ярозвивальні технології роблять акцент і на зовнішній, і на внутрішній чинник (вихователь виступає як транслятор знань, умінь і навичок здорового способу життя, форма передачі знання – наочність).

Список використаних джерел:

1. Гинецинский В. И. Основы теоретической педагогики [Текст] / В. И. Гинецинский. – СПб., 1992. – 154 с.
2. Дитина в дошкільні роки : комплексна освітня програма / автор. колектив ; наук. керівник К. Л. Крутій. — Запоріжжя : ТОВ “ЛПКС” ЛТД, 2016. – 160 с.
3. Крутій К.Л. Психічне та психологічне здоров'я дитини: умови його збереження / К.Л.Крутій // Управління. Дитячий садок. – 2014. – №6 (32). – С.7-10.
4. Крутій К.Л. Вітагенний досвід: збереження психологічного здоров'я дитини / К.Л.Крутій // Управління. Дитячий садок. – 2014. – № 2 (36). – С.11-14.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Зінківський Леонід, асистент вчителя

Броварська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3 (Україна)

PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF YOUNG PUPILS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES IN CONDITIONS OF INCLUSION.

Zinkivskyi Leonid, assistant of teacher,

Secondary school of I-III degrees №3 in Brovary

Анотація. Інклюзивна форма навчання для дітей з інтелектуальним порушенням є необхідним компонентом для їх успішної соціальної адаптації. Важливе значення для забезпечення ефективності впровадження інклюзивної освіти та супроводу дітей з особливими освітніми потребами в навчальному закладі має проведення інформаційно-просвітницької, роз'яснювальної роботи